

Till: Enligt sändlista med delgivningskvitto

Byggnadsminnesförklaring av gården Ol-Svens inom Börön 4:1,
Lockne sn, Östersunds kn

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 3 kap 1 § kulturminneslagen, gården Ol-Svens inom fastigheten Börön 4:1, Lockne socken, Östersunds kommun, för byggnadsminne.

BAKGRUND

Frågan om byggnadsminnesförklaring av rubricerad fastighet väcktes av Länsstyrelsen den 16 september 1983. Länsstyrelsen underrättade omgående Inskrivningsmyndigheten.

År 1998 färdigställde Länsstyrelsen en situationsplan över gården med uppmätning av gammelstugan.

Den 17 maj 1999 sändes förslag till byggnadsminnesförklaring ut på remiss. Inga invändningar mot byggnadsminnesförklaring har framkommit.

HISTORIK OCH BESKRIVNING

Gården Ol-Svens, Börön 4:1, har varit i nuvarande släkts ägo sedan 1600-talet och är dokumentariskt belagd sedan 1371. Dess mest kände ägare är riksdagsman Olof Nilsson, som övertog gården 1810. Han var ordförande i Lockne sockensällskap och drivande kraft i Böröns bystämma. Under Olof Nilssons tid intog Börön något av en särställning bland socknens byar.

Det äldsta boningshuset, "Gammelstugan", (1) (se Situationsplan) är eventuellt uppfört under 1600-talet och troligen flyttat till sin nuvarande plats 1804. Det är en timrad byggnad i två våningar. Fasaden är omålad och till största delen klädd med panel. Huset är indelat i tre sektioner med varsin takförsedd ingång. Den östra sektionen utgörs av en enkelstuga i två våningar, som sannolikt är den ursprungliga delen av huset. Den mellersta sektionen består av en bakstuga på nedre våningen och ett loft på den övre och den

västra av en förrådsbod i två våningar. På den västra gaveln finns även ett tillbyggt förråd i en våning. Enligt en uppgift har husets mellersta sektion en gång varit portluder till gården, som ursprungligen eventuellt varit fyrbyggd. Genom åren har huset tidvis inrymt affär, skola och post. Idag finns bl.a. ett litet gårdsmuseum i huset.

Kring gårdstunet ligger förutom byggnad nr 1, två yngre boningshus (2 och 3), båda från andra hälften av 1800-talet. Båda används för boende och är delvis moderniserade. Byggnad nr 2 har en sexdelad plan, som delvis byggts om på 1950-talet. Bakom det äldsta boningshuset (1) ligger ladugården (4) från 1899. Den har en liten tillbyggnad från 1970-talet.

Väster om ladugården ligger en sexkantig tröskloge (5). Det är en för Jämtland mycket ovanlig typ av loge med ett tröskverk som ursprungligen var tänkt att drivas med vindkraft. Byggnaden är försedd med luckor, som kunde öppnas för att släppa in tillräckligt mycket vind. Logen uppfördes troligen under Olof Nilssons tid, men det är osäkert om anordningen någonsin fungerade och om planerna överhuvud fullföljdes. Den ersattes senare med en mer traditionell hästvandring, som det endast finns spår kvar av. Logen har senare byggts till med en förrådsbyggnad, som bl.a. använts för torvupplag. Den stod tidigare på annan plats på gården, men byggdes troligen på 1930-talet ihop med logen.

Strax bakom ladugården finns en vagnsbod (6) från andra hälften av 1800-talet. Öster om ladugården finns ett stall (7) byggt på 1990-talet, ett garage byggt på 1970-talet (8) och ett åttkantigt spruthus (9) uppfört 1893. Spruthuset var byns egendom och har hävarmen till pumpen och brandsprutan kvar.

Söder om logen, mitt på åkern, ligger två härbren (10 och 11), varav det ena (10) är ett kronohärbre. Strax bakom härbrena ligger en lada (12). Nordväst om ladan ligger en smedja (13), söder om smedjan en vedbod (14) och ytterligare söderut ett härbre (15). Sydost om vagnsboden ligger en lada (16) och ett stycke bakom den ytterligare en lada (17). Byggnaderna nr 10–17 är sannolikt uppförda under 1800-talet. Utanför byggnadsminnets gräns, men tillhörande gården, ligger ytterligare några lador samt två fäbodrar. År 1984 genomfördes upprustning av bl.a. gammelstugan.

MOTIVERING

Gården Ol-Svens, Börön 4:1, ligger inom ett väl hävdad odlingslandskap, som är ett riksintresse för kulturmiljövården. Gården är förhållandevis intakt med hänsyn till bevarade ekonomibyggnader. Av särskilt kulturhistoriskt intresse är gammelstugan (1), logen (5) och spruthuset (9).

SKYDDSFÖRESKRIFTER

I skyddsområdet ingår del av fastigheten Börön 4:1 (se markerat område på Fastighetskarta).

1. Byggnaderna nr 1, 2, 4-6, 9-17 (se Situationsplan) får inte rivas, flyttas, byggas om, till, eller förändras till sina exteriörer.
2. Ändring av rumsindelning, eller åtgärder som innebär ingrepp i bärande stomme, får inte göras i byggnaderna nr 1, 2, 5, 6, 9-17.
3. Ingrepp i, eller ändring av fast inredning, får inte göras i byggnaderna nr 1, 5, 6, 9-17. Till fast inredning räknas bl.a. golv, tak, lister, eldstäder, dörrar, dörr- och fönsterfoder.
4. Byggnaderna nr 1, 2, 4-6, 9-17 skall underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras med sådana material och metoder att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om vård och underhåll.
5. Skyddsområdet skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas. För byggnaderna nr 3, 7 och 8 gäller att samråd skall ske med Länsstyrelsen vid eventuella exteriöra förändringar. Inom skyddsområdet får ytterligare byggnader eller andra fasta anordningar inte uppföras.

Om ändring av byggnadsminnet i strid med skyddsföreskrifterna anses nödvändiga, kan Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § kulturminneslagen meddela tillstånd till detta.

ÖVERKLAGANDE

Detta beslut kan överklagas hos Länsrätten i Jämtlands län, se bilaga (Formulär F4).

I den slutliga handläggningen av ärendet har länsantikvarie Kjell-Åke Aronsson och förste länsassessor Erik Berglund deltagit.

Uno Svaleryd
länsråd

Johan Loock
antikvarie

Bilagor:

Situationsplan
Fastighetskarta
Blankett för överklagande (Formulär F4)

Sändlista:

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 Stockholm

Jämtlands läns museum
Box 709
831 28 Östersund

Lantmäterimyndigheten Jämtlands län,
Fastighetsregistret
Box 366
831 25 Östersund

Lantmäterimyndigheten Jämtlands län,
Östersundskontoret
Box 366
831 25 Östersund

Östersunds kommun,
Miljö- och byggnämnden
831 82 Östersund

Östersunds kommun,
Kultur- och fritidsnämnden
831 82 Östersund

BILAGOR
Situationsplan

